

A kapcsolati erőszak áldozatai

Victims of Domestic Violence

Domokos Andrea

Prof. Dr., dékánhelyettes, intézetvezető, tanszékvezető, egyetemi tanár
Károli Gáspár Református Egyetem,
Bűnügyi Tudományok Intézete
domokos.andrea@kre.hu

A magyar társadalmat időnként megrázza egy-egy kegyetlen partnerbántalmazásról, kapcsolati erőszakra szóló híradás. Ezekben a sokszor halállal végződő esetekben újból és újból felmerül a kérdés, hogy a környezet mennyiben ismer-te fel az erőszakos bűncselekmény előjeleit, az ezért felelős hatóságok, hivata-lok, segítő szervezetek bírtak-e bármilyen információval az ügy előzményeiről. A jelzési kötelezettség révén a szociális, egészségügyi intézményeknek, a gyer-mekvédelemnek, civil szervezeteknek, különböző segítő szolgálatoknak tudnia kellett volna a veszélyeztetettségéről. Amennyiben a szakmai szervek informá-cióhiányban szenvedtek, a társadalmi kapcsolatok, a család, a rokonság, a szom-szédság részéről lenne elvárt, hogy felismerjék: a közvetlen környezetükben va-laki bajban van. A társadalmi hangulatot felkavaró jogesetek után mindig az az első kérdés, hogy rendelkezésre áll-e megfelelő szabályozás a partnerbántalma-zás, a családon belüli erőszak esetében. Hazai szabályaink nemzetközi és euró-pai uniós joganyagon alapulnak. A legújabb EU-s törekvéseket érdemes össze-foglalni, megállapítva, hogy az EU minden hathatós eszközt igyekszik bevetni a nők és a gyermekek elleni erőszak során. Az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélezésében azt is nyilvánvalóvá tette, hogy a családon belüli erőszaknak ter-mészetesen férfi áldozatai is lehetnek. Ez az írás a kapcsolati erőszakkal szem-beni európai uniós küzdelem újabb állomásait ismerteti. Szól arról, hogy az Eu-rópai Unió mint szervezet 2023-ban csatlakozott az Isztambuli Egyezményhez. Ennek kapcsán a cikk feleleveníti az egyezmény legfontosabb célkitűzéseit. Fel-vácsolja egyúttal az Európai Bizottság irányelvtervezetét, amely egy egységes uniós jogi szabályozást teremtene meg. Az irányelvtervezet szerint a nők elle-ni erőszak és a kapcsolati erőszak büntetőjogi kérdés, és az emberi jogok ko-moly megsértésével jár együtt. Arról is szó esik a cikkben, hogy az EU 2020-as

áldozati stratégiája és a 2021-es gyermekjogi stratégiája mennyiben igyekszik hatékonyabb védelmet kialakítani a kapcsolati erőszak áldozatai számára. Az írás egyik fő üzenete, hogy mind a társadalomban, mind a területtel foglalkozó szakembergárdában tudatosítani kell ennek az erőszaktípusnak a specialitásait. Az áldozatok függő helyzetét és az elkövetők kontrollra törekvését, birtoklási vágyát is figyelembe kell venni a büntetőeljárás során. A látencia csökkentését azzal lehet elérni, ha az állam elnyeri az áldozatok bizalmát. Az áldozatok akkor bíznak majd a társadalomban és a hatóságokban, ha a saját környezetükben is érzékelik a speciális védelmet jogi és társadalmi téren egyaránt.

Absztrakt

Cél: Ezen írás célja a kapcsolati erőszak megelőzési lehetőségeinek vizsgálata. A cikk a kapcsolati erőszakkal szembeni európai uniós küzdelem újabb átlomásait ismerteti.

Módszertan: Módszertana a nemzetközi jog összehasonlító elemzése, az áldozattá és erőszak tevővé válás okainak szociológiai és pszichológiai feltárása. Dióhéjban áttekinti az Isztambuli Egyezmény legfontosabb feladatait. Szól arról, hogy az Európai Unió mint szervezet 2023-ban csatlakozott ehhez az egyezményhez, egyúttal azonban szükségesnek tűnik egy egységes uniós jogszabály megalkotása is. Az írás felvázolja az Európai Bizottság e témában javasolt irányelvtervezetét. Az irányelvtervezet szerint a nők elleni erőszak és a kapcsolati erőszak büntetőjogi kérdés, és az emberi jogok komoly megsértésével jár együtt. Noha az irányelvtervezet a nőkkel foglalkozik, az Emberi Jogok Európai Bizottsága maga is kinyilvánította már, hogy férfiak is válhatnak családon belüli erőszak áldozataivá, sőt gyakran a gyerekek is áldozatai a jelenségnek, akár közvetlenül, akár közvetve. Arról is szó esik a cikkben, hogy az EU 2020-as áldozati stratégiája és a 2021-es gyermekjogi stratégiája mennyiben igyekszik hatékonyabb védelmet kialakítani a kapcsolati erőszak áldozatai számára.

Megállapítások: Főbb megállapításai között szerepel, hogy mind a társadalomban, mind a területtel foglalkozó szakembergárdában tudatosítani kell ennek az erőszaktípusnak a specialitásait. Az áldozatok függő helyzetét és az elkövetők kontrollra törekvését, birtoklási vágyát is figyelembe kell venni a büntetőeljárás során.

Érték: Értékként jelentkezik a megoldási javaslat, mely szerint az államnak el kell nyernie az áldozatok bizalmát, és ez a látencia csökkentéséhez vezet. Az áldozatok akkor bíznak majd a társadalomban és a hatóságokban, ha érzékelik a speciális védelmet. Menedékhelyek, telefonos segélyvonalak, orvosi és igazságügyi segítség biztosítása mind szükséges az ilyen jellegű erőszak áldozatai számára.

Kulcsszavak: nők elleni erőszak, kapcsolati erőszak, Isztambuli Egyezmény, EU-s irányelvjavaslat

Abstract

Aim: This paper aims to delve into effective measures for preventing violence in relationships. The article examines the European Union's efforts to combat domestic violence.

Methodology: Through a comparative analysis of international laws, and sociological and psychological research, the author seeks to comprehend the root causes of victimisation and perpetration. The Istanbul Convention's primary objectives are also outlined, with the EU slated to join in 2023. Simultaneously, the author asserts that uniform legislation across the EU is imperative. The paper further details the European Commission's draft directive on violence against women and violence in relationships, which recognises domestic violence as a criminal law issue that infringes upon human rights and acknowledges that both men and children can be victims. Additionally, the EU's 2020 victim strategy and 2021 child rights strategy are explored, both of which aim to provide better protection for victims of domestic violence.

Findings: The author stresses the significance of raising awareness surrounding this type of violence among both the public and professionals. Furthermore, the paper highlights the importance of considering the dependent situation of victims, and the desires for control and possession from perpetrators during legal proceedings.

Value: The proposed solution is to establish trust with victims, which can help to reduce latency. Victims will feel more inclined to trust society and the authorities if they receive special protection, such as access to shelters, telephone helplines, and medical and legal assistance.

Keywords: violence against women, domestic violence, Istanbul Convention, EU proposal for a directive

Bevezetés

Jelen írásomat az Isztambuli Egyezmény (továbbiakban: Egyezmény) EU általi ratifikálása ihlette ([URL1](#); [URL2](#)).

2023. október elsejével lépett hatályba az Európai Unió csatlakozása a nőekkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről és azok megelőzéséről szóló egyezményhez. A családon belüli erőszak, a kapcsolati erőszak

társadalmi és büntetőjogi megítélése az elmúlt évtizedekben nagy átalakuláson ment keresztül. Hosszú út vezetett odáig, hogy a család belső ügyei egyáltalán elérjék a társadalom, az állam ingerküszöbét. Elterjedt volt a nézet, hogy a családfő fel van jogosítva a család többi tagjának, akár erőszakkal történő kontrolljára (Walker, 2007; Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi & Lozano, 2002). Világszerte és Magyarországon is elutasították a családon belül történő feltárását, vizsgálatát, az azokba történő beavatkozást. Néhány évtizede még ismeretes volt Magyarországon is a rendőri szakzsargon: a „csébé”, azaz családi botrány rövidítése, amikor a rendőrség inkább igyekezett nem beavatkozni, mondván, hogy azok az együttélők belső ügyei. A házastársak, élettársak egymás vagy gyermekeik elleni támadásait nem tekintették az állam hatóságaira tartozó eseteknek, beleértve a közvédelemre üldözhető bűncselekményeket is. Ebben az időben a törvényi kötelezettséget felülírta a társadalmi tabu, mely szerint a családok ügyei nem tartoznak a nyilvánosságra, még akkor sem, ha nyilvánvalóan vannak bűnelkövetők és áldozatok ezeken az intim kapcsolatokon belül. Elsősorban civil szervezetek folyamatos tényfeltáró tevékenysége és harca vezetett el odáig, hogy a nemzetközi egyezmények egyre erősebb védelmet kívántak biztosítani az ilyen jellegű erőszakos bűncselekmények áldozatai számára. A nemzetközi fellépés pedig az egyes államok törvényhozóit is paradigmaváltásra készítette, megjelentek a büntetőjogi védelmet biztosító törvényi tényállások az egyes büntető törvénykönyvekben is.

Bántalmazás a családban, partnerkapcsolatban

Az Európai Unió nagyban igyekszik hozzájárulni a szemléletváltáshoz, a megfelelő büntetőjogi válaszok kidolgozásához. A nemzetközi és az EU-s forrásokat részletesebben összegyűjtötte egy 2017-es tanulmány (Domokos, 2017). Ebben a munkában lehet olvasni az Opuz-ügyről is (URL3). A magyar jogesetek mellett röviden ismertettük az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéletét: *„Az eset legfőbb tanulsága, hogy nem tekinthető a család belső ügyének az, ha a család egyik tagja a másikat bántalmazza. A hatóságok időhúzása, tétlenkedése, a veszélyeztetett áldozatok számára a védelem nem biztosítása egyet jelentett az Egyezmény megsértésével.”* (Domokos, 2017).

2022-ben született meg az Európai Parlament és Tanács irányelvjavaslata a nők elleni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről (URL4). Az indokolás rögzíti, hogy a nők elleni erőszak és a kapcsolati erőszak büntetőjogi kérdés, az emberi jogok komoly megsértésével jár együtt. Az ilyen magatartásokkal szembeni küzdelem az Európai Bizottságnak az alapvető uniós értékek

védelmére és az Európai Unió Alapjogi Chartája tiszteletben tartásának biztosítására irányuló fellépésének részét képezi. Szükségét látják uniós joganyag megalkotásának, hiszen egyetlen egy uniós jogszabály sem foglalkozik átfogóan a nők elleni erőszakkal és a kapcsolati erőszakkal.

Korra, nemre, származásra, társadalmi rangra tekintet nélkül bárki lehet áldozat a családjában. A globális és helyi kriminálstatisztikák azonban egyértelműsítik, hogy nagyobb százalékban áldozatok a nők és a gyermekek, míg a bántalmazók elsősorban férfiak.

Az Európai Bizottság 2015-ben tett lépéseket annak érdekében, hogy uniós szintű keret álljon rendelkezésre a nőkkel szembeni erőszak elleni küzdelemhez. A cél az volt, hogy jobb védelmet és támogatást biztosítsanak az erőszak áldozatává vált nők és gyermekek számára. Az Európai Unió Bírósága 2021-ben megerősítette, hogy az EU minősített többségi szavazással ratifikálhatja az egyezményt. A EU Tanácsa június elsején hagyta jóvá, hogy az unió csatlakozzon az isztambuli egyezményhez. 2023 júniusában pedig az Európai Unió ratifikálta az Egyezményt, a csatlakozás október 1-jén lépett hatályba. Az Egyezményről ki lehet jelenteni, hogy a legmélyrehatóbb jogi eszköz a nők és a kapcsolati erőszak mint az emberi jogok megsértése megelőzése terén. Legfőbb üzenete, hogy a családon belüli erőszak nem magánügy.

Mindeközben hangsúlyozom, hogy a férfiak elleni családon belüli erőszak ugyanúgy üldözendő és megengedhetetlen Az Emberi Jogok Európai Bírósága az *Opuz v. Turkey* ügyben ki is emeli, hogy nemcsak nők lehetnek áldozatok: *„Ez egy általános probléma, amely minden tagállamban jelen van, és nem mindig kerül felszínre, mivel gyakran személyes kapcsolatokban vagy zárt közösségekben történik, és nem csak a nőket érinti. A Bíróság elismeri, hogy férfiak is válhatnak családon belüli erőszak áldozataivá, sőt gyakran a gyerekek is áldozatai a jelenségnek, akár közvetlenül, akár közvetve.”*

Érdemes röviden felelevenítenünk, hogy a több mint egy évtizeddel ezelőtt született Egyezmény milyen feladatokat tűzött ki célul. Az egyik legfontosabb annak megelőzése, hogy nők és gyermekek erőszakos bűncselekmények áldozataivá váljanak. Szemléletváltásra van szükség, annak felismerésére, hogy a nők elleni erőszak elfogadhatatlan. Olyan törvények kellenek, amelyek a nők elleni erőszakot bűncselekménnyé nyilvánítják és megfelelően büntetik.

Gondoskodni kell arról, hogy az áldozatok a bírósági eljárások során kiemelt védelmet kaphassanak. Kiemelem a célok közül azt, hogy a rendvédelmi szervek azonnal és megfelelően reagáljanak a segélyhívásokra. Végül a feladatok között szerepel a monitorozás, amikor egy szakértői csoport felügyeli az egyezmény előírásainak betartását, ezzel garantálva a hosszú távú eredményességet. Az Egyezmény a „négy P-n” alapul: Prevention (megelőzés), Protection and

support of victims (az áldozatok védelme és támogatása), Prosecution of offenders (az elkövetőkkel szembeni büntetőeljárás) és Integrated Policies (integrált irányelvek).

Az egyes fejezetekben megjelenített legégetőbb feladatokat, legsürgősebben megvalósítandó célokat foglalom itt össze. Az egyik alapvető megállapítás, hogy az Egyezmény békeidőben és fegyveres konfliktus idején egyaránt alkalmazandó. Noha kötelező erejű kötelezettségeket csak a nők vonatkozásában ír elő, rendelkezéseinek alkalmazására ösztönöz a kapcsolati erőszak minden áldozata esetében, így a kapcsolati erőszak áldozatává váló férfiak és a fiúk esetében is. A nők alatt a 18 évesnél fiatalabb lányokat is érti az Egyezmény. Az Egyezmény a civil társadalom együttműködésének szükségességét hangsúlyozza, egy átfogó és koordinált szakpolitika létrehozását sürgeti. Tartalmazza továbbá az államok kötelezettségeit a megelőzés területén.

Bevezetőmben jeleztem, hogy nagyon lassú a szemléletváltás folyamata, erre igyekszik megoldást keresni az Egyezmény az oktatási rendszerben. Az erőszakmentesség és a nemek közötti egyenlőség előmozdítását az informális tanulás, a sport, a kultúra, a szabadidő és a média fórumaira is kiterjeszti. Biztosítani kell az áldozatokkal és az elkövetőkkel foglalkozó szakemberek számára a megfelelő képzést. Az Egyezmény a büntetőeljárások sikerességét is igyekszik alátámasztani az erőszak áldozatainak védelme és a tanúk védelme biztosításával. A kapcsolati erőszak elkövetőit akkor lehet felelősségre vonni, ha az áldozatok és a tanúk érzik az állam és a társadalom védelmét. Menedékhelyek, állandóan elérhető, ingyenes telefonos segélyvonalak, a szexuális erőszak áldozatainak nyújtott specifikus orvosi és igazságügyi segítség, gyermekkorú tanúk szükségleteinek figyelembevétele szükséges ahhoz, hogy valós támogatásban részesüljenek a sértettek és a tanúk. Többek között a fenyegetés vagy kényszer alkalmazásával elkövetett pszichikai erőszak, fizikai erőszak, fenyegető zaklatás, szexuális erőszak, szexuális zaklatás, erőszakos közösülés, kényszerházasság, női nemi szervek megcsonkítása, kényszersterilizálás és a kényszerabortusz pönalizálását írja elő az Egyezmény. Az arányos és kellő visszatartó erővel bíró szankciók létrehozására is felszólít. Megköveteli a felektől, hogy a fent meghatározott bűncselekmények áldozatai részére a kellő mértékű polgári jogi jogorvoslatok és az elkövetőtől származó kártérítés mellett megfelelő állami járulékos kártérítést is biztosítsanak, de nem írhatnak elő kötelező érvényű vitarendezési eljárásokat. Példálózó jelleggel tartalmazza a sértettek jogai és érdekei védelmében teendő intézkedéseket. Egy független szakértői csoportot is létrehoz, melynek feladata a részes államok kontrollálása a végrehajtás tekintetében.

Irányelvjavaslat a nők elleni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről

A fent említett független szakértői testület ajánlásait alapul véve dolgozták ki az irányelvjavaslatot. Az Európai Bizottság 2022. március 8-án új irányelvre tett javaslatot a nők elleni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről. A javaslat célja, hogy Unió-szerte biztosítsa az ilyen típusú erőszakkal szembeni védelem minimális szintjét. Az Európa Tanács 2023. június 9-én elfogadta állásponyját az irányelvről ([URL5](#)).

A cél egy egységes uniós szabály megalkotása, hiszen az eddigi uniós anyag átlátható módon való megjelenítése elengedhetetlen az áldozatok érdekében ([Shreeves, 2023](#)). Elsőként dolgoztak ki célzott és összehangolt uniós megközelítést a nők elleni erőszak és a kapcsolati erőszak kezelésére. Olyan megoldást kerestek, amely konkrét intézkedéseket tartalmaz, hasonlóan az emberkereskedelem, a gyermekek szexuális zaklatása és a terrorizmus áldozatai esetéhez. Az Európai Bizottság szerint a nők elleni erőszak és a kapcsolati erőszak büntetőjogi kérdés, az emberi jogok megsértése és a megkülönböztetés formája.

A konkrét szabályok célja, hogy támogassák és megvédjék a kapcsolati erőszak, és általában a nők elleni erőszak áldozatait a büntetőeljárás előtt, alatt vagy után, és minimumszabályokat vezessenek be az ilyen magatartások meghatározására és szankcionálására.

A javaslat az arányosság és az uniós fellépés szükségességének elvével összhangban minimumszabályokat állapít meg a megelőzés, az áldozatok védelme és támogatása, az igazságszolgáltatáshoz való jog és a koordináció területén hozott tagállami intézkedések megerősítésére.

Az irányelvjavaslat fontos definíciókat is tartalmaz:

- „Nők elleni erőszak”: nemi alapú erőszak, amely nő vagy lány ellen irányul amiatt, hogy nő vagy lány, vagy amely aránytalanul nagy mértékben érinti a nőket vagy lányokat, beleértve minden olyan erőszakos cselekményt, amely fizikai, szexuális, pszichológiai vagy gazdasági sérelmet vagy szenvedést okoz vagy okozhat, beleértve az ilyen cselekményekkel való fenyegetést, a kényszerítést vagy a szabadságtól való önkényes megfosztást, függetlenül attól, hogy az nyilvánosan vagy a magánéletben történik-e.
- „Kapcsolati erőszak”: minden olyan erőszakos cselekmény, amely fizikai, szexuális, pszichológiai vagy gazdasági sérelmet, vagy szenvedést okoz vagy okozhat, amely a családon vagy a háztartáson belül – biológiai vagy jogi családi kötelékektől függetlenül –, illetve a volt vagy jelenlegi házastársak vagy élettársak között történik, függetlenül attól, hogy az elkövető az áldozattal közös lakóhellyel rendelkezik vagy rendelkezett-e vagy sem.

- „Áldozat”: biológiai vagy társadalmi nemtől függetlenül – eltérő rendelkezés hiányában – minden olyan személy, aki közvetlenül az ezen irányelv hatálya alá tartozó erőszakos cselekmények által okozott sérelmet szenvedett el, beleértve az ilyen erőszak gyermek tanúit is.

Annak érdekében, hogy meg is induljanak a büntetőeljárások az erőszak esetében, az irányelvjavaslat biztosítani kívánja a bűncselekmények hatékony kivizsgálását és büntetőeljárás alá vonását, a megfelelő szakértelem és erőforrások meglétét is.

Szükség van arra is, hogy a bűnüldöző és igazságügyi hatóságok számára iránymutatásokat kell nyújtani annak biztosítása érdekében, hogy az áldozatokkal az egész eljárás során megfelelően bánjanak, és hogy a nők elleni erőszak és a kapcsolati erőszak eseteit megfelelően kezeljék.

A javaslat meghatározza a nők elleni erőszak és a kapcsolati erőszak áldozatai számára speciális szolgáltatásokat nyújtó támogató szolgálatok konkrét szolgáltatásait, szabályait és egyedi erőforrásait. Az áldozatok számára megkülönböztetés nélkül speciális menedékhelyeket vagy egyéb ideiglenes szálláshelyeket kell rendelkezésre bocsátani annak biztosítása érdekében, hogy az erőszak elszívése után segítséget kapjanak az önálló életvitelhez való visszatérés terén.

Kiemelt fontosságú, hogy megfelelő védelmet és támogatást kell biztosítani a gyermek áldozatok számára, figyelembe véve a gyermek mindenek felett álló érdekét.

EU-s stratégiák a hathatós védelem érdekében

2020-ban született meg az áldozatok jogairól szóló első uniós stratégia (URL6), melyet az Európai Bizottság 2020. június 24-én terjesztett elő, s amely azt hivatott biztosítani, hogy a bűncselekmények valamennyi áldozata teljes mértékben érvényesíthesse jogait, függetlenül attól, hogy az EU mely részén történt a bűncselekmény.

Már az áldozatjogi irányelv (URL7) is minimumszabályokat állapított meg a bűncselekmények áldozatainak jogaira vonatkozóan, és jelentősen megerősítette az áldozatok és családtagjaik tájékoztatáshoz és védelemhez való jogát. Az áldozatjogi stratégia egy fontos megállapítása, hogy a COVID-19 pandémia hatással volt a családon belüli erőszak, a gyermekek szexuális zaklatása, a kibebűnözés, valamint a rasszista és idegengyűlölő gyűlölet-bűncselekmények terjedésére. Számos kutatás foglalkozott azzal a ténnyel, hogy a pandémia idején megnőtt a családon belüli erőszakos bűncselekmények száma (Hoseinnezhad,

Elyasi & Shahhosseini, 2020; Domokos, 2021a; 2021b; 2021d; 2021e; Domokos & Papp, 2021).

Az áldozatjogi stratégia azt hivatott biztosítani, hogy a bűncselekmények valamennyi áldozata teljes mértékben érvényesíthesse jogait, függetlenül attól, hogy az EU mely részén történt a bűncselekmény. A stratégia két fő célja a következő: egyrészt azt kell elérni, hogy valamennyi áldozat bejelentse a bűncselekményeket, kérjenek kártérítést, másrészt meg kell valósítani, hogy az áldozatok jogaival foglalkozó valamennyi érintett szereplő együttműködjön. Magyarországon is ezek a fő kérdések: a látencia, illetve a hatáskörrel rendelkező szervek a jelzési és együttműködési kötelezettségük ellenére „elbeszélnek” egymás mellett, egymás munkáját nem segítik, bürokratikus módszerekkel inkább a másodlagos viktimizációt idézik elő, mintsem az áldozat helyzetének anyagi, társadalmi, mentális és lelki rendeződését. Mazzucato kiemeli, hogy fokozottan figyelni kell arra, hogy a különleges bánásmódot igénylő sértettek (a gyermekek, a nemi erőszak áldozatai, az emberkereskedelem áldozatai) képesek legyenek érvényesíteni a jogukat a büntetőeljárásban, és megkapják a megfelelő támogatást (Mazzucato, 2018).

Az áldozatjogi stratégia öt fő prioritást határoz meg.

- 1) Hatékony kommunikáció az áldozatokkal és biztonságos környezet biztosítása a bűncselekmények bejelentéséhez. Ehhez kapcsolódóan figyelemfelkeltő kampányt is indít az Európai Bizottság, mert túl gyakran fordul elő, hogy az áldozatok nincsenek tisztában jogaikkal, vagy az elkövetőtől való félelmük, illetve az esetleges negatív következmények miatt tartanak a bűncselekmény bejelentésétől. A cél, előmozdítani a sajátos igényekkel rendelkező áldozatok szakszerű támogatását és védelmét.
- 2) A legkiszolgáltatottabb áldozatok védelmének és támogatásának javítása. Míg valamennyi áldozat kiszolgáltatott helyzetben van, addig a gyermekek, az idősek, a nemi alapú erőszak, a családon belüli erőszak és a raszista vagy homofób gyűlölet-bűncselekmények áldozatai, a terrorizmus áldozatai, a fogyatékkal élők még kiszolgáltatottabbak, sérülékenyebbek. A tagállamoknak az ő számukra szakosodott támogató szolgáltatásokat kell létrehozniuk.
- 3) Az áldozatok kártérítéshez való hozzáféréseinek megkönnyítése. Mivel sok tagállamban nehézkes az áldozatok kártérítéshez való hozzáférése, a stratégia keretében Az Európai Bizottság értékelné fogja a kártérítésre vonatkozó uniós jogszabályokat, s ha szükségesnek mutatkozik, intézkedéseket fog javasolni a pénzügyi keret kiegészítésére.
- 4) Az áldozatok jogaival foglalkozó szereplők közötti együttműködés és koordináció megerősítése. Az áldozatok jogaival foglalkozó platform létrehozása

szükséges, amely képes összefogni az összes érintett szereplőt. Az Európai Bizottság áldozatjogi koordinátora biztosítani fogja az áldozatok jogaira vonatkozó különböző intézkedések következetességét és hatékonyságát. A tagállamoknak nemzeti áldozatjogi stratégiát kell kidolgozniuk.

- 5) Az áldozatok jogai nemzetközi dimenziójának megerősítése. Az EU és tagállamai továbbra is együttműködnek az ENSZ-szel és az Európa Tanáccsal annak érdekében, hogy előmozdítsák az uniós áldozatok jogait a partnerországokban, és megosszák egymással a bevált gyakorlatokat.

2021-ben megszületett a gyermekjogi stratégia (URL8), amely felhívja a figyelmet arra, hogy nagy a látencia a gyermekek sérelmére elkövetett bűncselekmények esetében. A bűncselekmények gyermekáldozatai esetében az áldozat életkora, a jogaikkal kapcsolatos ismeretek hiánya, valamint az elérhető, életkornak és nemnek megfelelő bejelentési és támogató szolgáltatások hiánya miatt nagyon gyakran elmarad a bejelentés.

A stratégia hangsúlyozza, hogy a gyermekek a társadalom legkiszolgáltatottabb tagjai, akik egyedül nem képesek kezelni a társadalmi kirekesztés kockázatát.

A stratégia összegzi a gyermekekkel szembeni erőszak jellemzőit. A gyermekek lehetnek erőszakos cselekmények áldozatai, tanúi és elkövetői – a saját otthonuktól kezdve az iskolán, a szabadidős és rekreációs tevékenységeken keresztül az igazságszolgáltatási rendszerig, offline és online egyaránt.

Az integrált gyermekvédelmi rendszerek előmozdítása szervesen kapcsolódik az erőszak megelőzéséhez és az azzal szembeni védelemhez. A gyermekközpontságát szem előtt tartva, valamennyi érintett hatóságnak és szolgáltatónak együtt kell működnie a gyermek védelme és támogatása érdekében, a gyermek mindenek felett álló érdekének megfelelően. Az Európai Bizottság továbbra is támogatni fogja a gyermekházak (Barnahus) létrehozását az EU-ban.

A stratégia azt is hangsúlyozza, hogy a gyermekek online jelenléte növeli a gyermekek szexuális bántalmazását vagy kizsákmányolását ábrázoló anyagoknak, a sextingnek, az online gyűlöletbeszédnek való kitettségüket. A tagállamokat felhívják többek között arra, hogy oktassák a médiatudatosságot azért, hogy a gyermekek képesek legyenek kritikusan értékelni az online tartalmakat és segítsék az EU által társfinanszírozott Biztonságosabb Internet Központok munkáját.

Az áldozatjogi és a gyermekjogi stratégia egymást megerősítve szögezi le a gyermekek különleges helyzetét. Igyekeznek a kiszolgáltatott, sérülékeny helyzetre sajátos, további védelmet és garanciát biztosító intézkedéseket javasolni, a már meglévő uniós anyag végrehajtását ellenőrzik, az együttműködés érdekében újabb és újabb felvetésekkel élnek.

Záró gondolatok

Az már egy következő írás témája lehet, hogy miközben a magyar törvényi szabályozás mindenben igyekszik megfelelni a nemzetközi kívánalmaknak, hiszen mind a büntetőjogi, mind a büntetőeljárásjogi szabályok a kapcsolati erőszak áldozatai mellé állnak, hol siklik ki mégis az áldozatok hatékony védelme országunkban? „*Annak magyarázata, hogy nem indul minden esetben büntetőeljárás és nem zárul büntetőjogi felelősségre vonással számos olyan eset, ahol megtörtént a hozzátartozó testi, lelki, gazdasági, fizikai bántalmazása, abban keresendő, hogy az újonnan keletkező joganyag évszázados társadalmi hagyományokat és több évtizedes igazságszolgáltatási gyakorlatot ír felül.*” (Domokos, 2017). Sokszor írtam már le azt a kívánalmat, hogy az oktatásban, egészségügyi és szociális területen tudatosítani kell a gyermekek, a családok, az érintett területen dolgozók számára a hozzátartozók bántalmazásának tiltott voltát (Domokos, 2021c; 2022).

Megfogalmaztam már azt is, hogy az a szakember, aki nem rendelkezik információval a családon belüli erőszak folyamatjellegeről, annak ciklikus voltáról, a lelki és gazdasági erőszak alkalmazásának motívumáról, a sértettek egyedi sajátosságairól – nem lesz képes szakszerűen eljárni. A büntetőeljárás során kizárólag olyan szakemberek munkája eredményezi a sértettek védelmét, akik felismerik a bántalmazó és áldozat sajátos kapcsolatát, a sértett kiszolgáltatott, függő voltát.

A látenciát is csak akkor lehet csökkenteni, ha társadalmi szinten ismertté lesz, hogy az elkövetők áldozataik felett – feljogosítottságuk okán – hatalmat, ellenőrzést kívánnak gyakorolni.

Felhasznált irodalom

- Domokos A. (2017). *A családon belüli erőszak büntetőjogi és társadalmi megítélése*. Patrocini-um Kiadó. <https://dx.doi.org/10.6084/m9.figshare.23925240>
- Domokos A. (2021a). A pandémia hatása a családon belüli erőszakra. In Domokos A. (Szerk.), *A családon belüli erőszak aktuális kérdései* (pp. 13–28). KRE-ÁJK. <https://dx.doi.org/10.6084/m9.figshare.23925264>
- Domokos A. (2021b). Az erőszak megnövekedése pandémia idején. *Glossa Iuridica*, 8(Vírus és etika ksz), 75–85. <https://dx.doi.org/10.6084/m9.figshare.23925285>
- Domokos A. (2021c). Online védelem és segítség a bántalmazott hozzátartozók számára. In Homicskó Á. O. (Szerk.), *Modern technológiák a jog egyes részterületein* (pp. 85–104). Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum Iuridico-Politicarum XXXVI. KRE-ÁJK. <https://dx.doi.org/10.6084/m9.figshare.23925318>

- Domokos A. (2021d). Áldozatsegítés pandémia idején. In Furkó P. & Szathmári É. (Szerk.), *Tudomány, küldetés, társadalmi szerepvállalás* (pp. 111–125). STUDIA CAROLIENSIA – A Károli Gáspár Református Egyetem 2020-as évkönyve. L'Harmattan Kiadó. <https://portal.kre.hu/index.php/kiadvanyok/studia-caroliensia-evkonyv.html>
- Domokos A. (2021e). „Szerelem”-félétség járvány idején. In Udvary S. (Szerk.), *Studia in honorem Imre Szabó 70.* (pp. 79–90). De iuris peritorum meritis 15. KRE-ÁJK. <https://dx.doi.org/10.6084/m9.figshare.23925471>
- Domokos A. & Papp P. (2021). Az egyes nemzetközi szervezetek reagálása a családon belüli erőszakra pandémia idején. *Jogelméleti Szemle*, 21(3) 25–33. <https://dx.doi.org/10.6084/m9.figshare.23925486>
- Domokos A. (2022). Gyermekáldozatok védelme az online világban. In Homicskó Á. O. (Szerk.), *A technológia fejlődés társadalmi kihívásai és hatása a jogi szabályozásra* (pp. 71–88). Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum Iuridico-Politicarum XXXIX. KRE-ÁJK. <https://dx.doi.org/10.6084/m9.figshare.23925519>
- Hoseinnezhad, S. Z., Elyasi, F. & Shahhosseini, Z. (2020). A Rapid Review on Domestic Violence as a Silent Consequence in Corona Time: A Double Pandemic. *European Journal of Environment and Public Health*, 5(1), em0062. <https://doi.org/10.29333/ejeph/8577>
- Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B. & Lozano, R. (2002). World report on violence and health. *Canadian Journal of Public Health*, 93(6), 451–455. <https://doi.org/10.1007/BF03405037>
- Shreeves, R. (2023). Combating violence against women and domestic violence [EU Legislation in Progress]. *European Parliamentary Research Service*. <https://epthinktank.eu/2023/03/08/combating-violence-against-women-and-domestic-violence-eu-legislation-in-progress/>
- Mazzucato, C. (2018). Victims of Corporate Violence in the European Union: Challenges for Criminal Justice and Potentials for European Policy. In Gabrio, F. (Eds.), *Victims and Corporations: Legal Challenges and Empirical Findings* (pp. 21–68). Wolters Kluwer – CEDAM. <http://hdl.handle.net/10807/115475>
- Walker, L. E. A. (2007). Psychology and Violence Against Women. In Mangai, N. (Eds.), *Domestic Violence. The Five Big Questions* (Chapter 14). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315264905>

A cikkben található online hivatkozások

URL1: *Isztambuli Egyezmény. Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (CETS No. 210)*. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=210>

URL2: *A Tanács (EU) 2023/1076 határozata (2023. június 1.) az Európa Tanácsnak a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről és azok megelőzéséről szóló egyezményének a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködéssel, a menekültüggyel és*

- a visszaküldés tilalmával kapcsolatos kérdések tekintetében az Európai Unió nevében törté-
nő megkötéséről. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32023D1076>
- URL3: *Opuz v. Turkey*. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2233401/02%22%5D%7D>
- URL4: *Az Európai Parlament és Tanács irányelv-javaslat a nők elleni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről (2022)*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52022PC0105>
- URL5: *A nők elleni erőszak felszámolására irányuló uniós intézkedések*. <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-measures-end-violence-against-women/>
- URL6: *EU Strategy on victims' rights (2020-2025)*. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/protecting-victims-rights/eu-strategy-victims-rights-2020-2025_en
- URL7: *Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve (2012. október 25.) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról*. <https://jogkodex.hu/doc/9421782>
- URL8: *A bizottság közleménye az európai parlamentnek, a tanácsnak, az európai gazdasági és szociális bizottságnak és a régiók bizottságának. Az EU gyermekjogi stratégiája COM/2021/142 final*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/ALL/?uri=CELEX:52021DC0142>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Domokos A. (2024). A kapcsolati erőszak áldozatai. *Belügyi Szemle*, 72(1), 27–39. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2024.1.2>